

บทที่ ๕

เปรียบเทียบความคิดเห็นทางการเมืองในคัมภีร์รัฐธรรมนูญของเกาหลีละกับแนวความคิด
เรื่องเจ้าของมาเคียเวลลี

ในการเปรียบเทียบนี้ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. การเปรียบเทียบลักษณะของผู้ปกครองและการสืบราชสมบัติ
๒. การเปรียบเทียบรัฐและหน้าที่ของรัฐ
๓. การเปรียบเทียบการบริหารโดยทั่วไป
๔. การเปรียบเทียบเรื่องการทำทารุณ
๕. การเปรียบเทียบเรื่องเศรษฐกิจ

แต่ยังมีประเด็นอื่น ๆ ที่เห็นว่าควรนำมาเปรียบเทียบ จึงได้กำหนดหัวข้อการ
เปรียบเทียบ ด้านอื่นทั่วไปไว้ด้วย รวมถึงการเปรียบเทียบกับนักปรัชญาการเมืองตะวันตกด้วย

๕.๑ การเปรียบเทียบลักษณะของผู้ปกครองและการสืบราชสมบัติ

ทั้งเกาหลีและมาเคียเวลลีได้เสนอความคิดเห็นในแง่ลักษณะของผู้ปกครอง
และการสืบราชสมบัติของเจ้าไว้อย่างลงรอยกันเกือบทั้งหมด กล่าวคือทั้งเกาหลีและ
มาเคียเวลลีเห็นว่าเจ้าต้องเป็นคนที่เข้มแข็ง กล้าหาญ และมีปัญญาเฉียบแหลม ความจำดี
มีวิธีป้องกันอันตราย และวิธีป้องกันสงคราม มีใจคอก่อนแน่นไม่เรรวน ทำตามประเพณี
โบราณ กษัตริย์คือคนของประชาชนไม่อยู่ในฐานะเทพเจ้า พระองค์มีหน้าที่ให้บริการแก่
ประชาชน และทำให้สังคมมีความก้าวหน้ามีระเบียบ

ทั้งสองยังมีความเห็นเหมือนกันอีกว่า ประชาชนควรมีสิทธิ์เลือกผู้นำของตนเอง และทั้ง เกาฏิลยะและมาเคียเวลลีนั้นชื่นชอบผู้ปกครองในลักษณะที่สืบทอดกันมาโดยราชตระกูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกาฏิลยะนั้นกล่าวว่า "อำนาจของกษัตริย์ถือเป็นทรัพย์สินของตระกูล การได้พวกตระกูลเดียวกัน จะทำให้ไม่พ่ายแพ้และไม่มีเหตุร้ายขึ้นกับผู้ปกครองและจะได้อยู่อย่างมั่นคง ถ้ามีลูกชายไม่สมควรให้คนในตระกูลเป็นผู้สืบทอดดีกว่า และมหาอำนาจจะต้องพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้ราชาธิปไตยคงอยู่ต่อไป"

แต่ถึงแม้มาเคียเวลลีจะเห็นว่า เจ้าที่มาจาก การสืบทอดกันโดยราชตระกูลนั้นดีที่สุด เพราะวางใจได้มากที่สุดก็ตาม แต่มาเคียเวลลีก็ยังยอมรับเจ้าที่มาจากประชาชน และขุนนางด้วย เพราะเขาคิดอยู่เสมอว่าใครก็ได้เพียงให้กล้าหาญ เด็ดขาด และมีสติปัญญาเฉียบแหลม สามารถช่วยอิตาลีให้รอดจากความเสื่อม เพราะแต่ละรัฐต้องการความเป็นใหญ่ ผู้ นั่นคือเจ้าแบบใหม่ในทรศนะของเขา ซึ่ง เกาฏิลยะไม่ยอมรับเจ้าที่มาจากประชาชนธรรมดา หรือขุนนางอย่างมาเคียเวลลี

นอกจากนี้ในแง่ของคุณธรรม (virtue) และศาสนาที่เกาฏิลยะถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้ปกครองจะต้องมีเพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ซึ่งคุณธรรมตามความเห็นของเกาฏิลยะจะต้องขึ้นอยู่กับเหตุผลอันสมควรด้วยนั้น ในแง่นี้มาเคียเวลลีไม่ได้ปฏิเสธคุณธรรมและศาสนา แม้มาเคียเวลลีจะกล่าวออกมาอย่างชัดเจนว่า "ผู้ปกครองควรโหดเหี้ยมหรือใช้อำนาจกับบุคคลหรือสิ่งเลวร้าย เพื่อรักษาอำนาจของตนเอง และรู้จักใช้ความรุนแรงเมื่อจำเป็น"^๑ เพราะ คุณธรรมและศาสนานั้นย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวบทกฎหมายอยู่แล้ว แต่มาเคียเวลลีไม่ถือว่าคุณธรรมและศาสนาจำเป็นในการเมือง เพราะเห็นว่า การเมืองเป็นเรื่องที่มีกฎเกณฑ์ (scientific basic) และกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญในการปกครองซึ่งบางเรื่องเจ้าไม่ควรทำก็ต้องทำ (expedicy) การปกครองเป็นปัญหาของความเข้มแข็งและความชำนาญ ไม่ใช่ปัญหาของศีลธรรม ผู้ปกครองตัดสินใจเพราะผลของนโยบาย หรือเหตุผลทางการเมือง (Raison d'etat) ไม่ใช่ผลของเจตนา

^๑Niccolo Machiavelli, The Prince, p. 66.

แต่อย่างไรก็ดีแม้เกาฏิลยะจะแสดงออกให้เห็นว่าเจ้าในทรศนะของ เขาควรเป็น ผู้มีคุณธรรมและยึดมั่นในศาสนา แต่มีข้อความบางตอนในอรรถศาสตร์ที่แสดงให้เห็นว่า แท้จริงเจ้าของเกาฏิลยะก็เป็นโหดเหี้ยมและฉ้อฉลไม่หย่อนไปกว่ากัน เช่น "ถ้ากษัตริย์ เพื่อนบ้านมารบกวณประเทศของเรา เราจะล่อลวงเขา โดยบอกแก่เขาว่าจะให้เขาเป็นใหญ่ แต่พอเขามาเข้ากับเราจริง ๆ เราจะหาวิธีทำให้เขาตาย หรือให้ตกอยู่ในอันตราย"^๑ "เมื่อประเทศเต็มไปด้วยศัตรูจากต่างถิ่น ต้องกำจัดให้หมดไปด้วยการบังคับให้คัมภีร์"^๒

นอกจากนี้การใช้เวทมนต์คาถา ยาสั่ง เพื่อทำลายฝ่ายตรงข้ามที่กล่าวไว้ใน อรรถศาสตร์ ถือเป็นวิธีการที่โหดร้ายด้วยเช่นเดียวกัน

แต่ในแง่ของการเมืองการปกครอง ผู้ปกครองทุกคนไม่ว่าจะเป็นสมัยใด ประเทศใด ย่อมจะต้องมีคุณสมบัติของความเด็ดขาด ซึ่งในบางครั้งก็ดูเหมือนว่าเป็นคนโหดเหี้ยมอยู่บ้าง เพราะเรื่องของการเมืองเป็นเรื่องของปัญหาที่ต้องแก้ไขตามนโยบาย หากผู้ปกครองไม่ใช้อำนาจเสียบ้าง โดยประพฤติดนเป็นคนโลเล ประเทศของเขาจะต้องถึงแก่กาลพินาศอย่างแน่นอน

๕.๒ การเปรียบเทียบรัฐและหน้าที่ของรัฐ

ทั้งเกาฏิลยะและมาเคียเวลลีเห็นว่า รัฐที่ดีมีเจ้าปกครองนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นรัฐขนาดใหญ่ แต่ควรมีนโยบายส่งเสริมการขยายอาณาเขตของรัฐด้วยการล่าอาณานิคม ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ทางด้านเศรษฐกิจ ในแง่นี้เห็นได้ว่าเขาทั้งสองเน้นในแง่ประโยชน์นิยม เป็นสำคัญ

^๑R. Shama Sastry, Kautilya Arthasastra, p. 286.

^๒R.P. Kangel, The Kautilya Arthasastra Book II A Study, p. 425.

ทั้งเกาฏิลยะและมาเคียเวลลียังเห็นว่ารัฐเกิดขึ้นตามทฤษฎีธรรมชาติว่าด้วยการ
กำเนิดของรัฐ^๑ ซึ่งเป็นการสนองความปรารถนาของมนุษยชาติที่มารวมกลุ่มกัน และขยาย
วงของสังคมใหญ่ขึ้นจนต้องจัดตั้งรัฐที่มีระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อให้ความปรารถนาของแต่ละ
บุคคลบรรลุเป้าหมาย ภายใต้กฎเกณฑ์และระเบียบของสังคมที่มีผู้ปกครองผู้หนึ่งที่ประชาชน
เห็นชอบ ทั้งนี้รัฐในทรรศนะของเกาฏิลยะนั้นได้เน้นอย่างแจ่มชัดว่า ต้องเป็นรัฐแห่งเศรษฐกิจ
(economic state) ด้วยการเน้นแง่นี้สันนิษฐานได้ว่าอินเดียในสมัยนั้นซึ่งแยกเป็นแคว้น
เล็กแคว้นน้อย และพระเจ้าจักรพรรดิกำสั่งรวบรวมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้นมีปัญหา
ด้านเศรษฐกิจ เพราะการที่รัฐไม่รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การพัฒนาต่าง ๆ ย่อม
เป็นไปได้เต็มที่ ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศ เต็มไปด้วยพื้นที่ไม่เหมาะที่จะใช้ทำ
การกสิกรรมจึงทำให้อินเดียค่อนข้างยากจนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปัญหาเรื่องพื้นที่
ของอินเดียคงมีอยู่มาก จึงได้กล่าวถึงลักษณะของรัฐให้เห็นว่ารัฐที่ดีไม่ควรมีทะเลทราย
ก้อนหิน ควรมีสัตว์ป่า รัฐควรสวยงาม มีหญ้าให้วัวกิน มีคิลปะ มีทางลับ มีข้าง
ป่าสงวน ไม่ควรอาศัยน้ำฝน มีถนน ทางน้ำ

เพราะเหตุดังกล่าวเกาฏิลยะจึงได้พยายามที่จะพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ดีขึ้น
ซึ่งผิดกับดินแดนที่อุดมสมบูรณ์อย่างอิตาลี

นอกจากนี้รัฐของเกาฏิลยะยังเน้นด้านศาสนา และศีลธรรมอย่างเด่นชัดว่า จะ
ต้องให้เป็นเครื่องมือในการปกครองควบคู่ไปกับกฎหมาย มาเคียเวลลีเห็นว่าศาสนาและ

---

^๑ มาเคียเวลลีเห็นว่า อาณาจักรและองค์พระสันตปาปาอย่างที่เป็นอยู่ในอิตาลี
ขณะนั้นต้องล้มเลิกไปและรัฐในลักษณะเป็นรัฐธรรมชาติ (natural state) ต้องเกิดขึ้น
จะต้องสร้างรัฐโดยการบังคับบัญชาที่ดีและรัฐบาลที่ดีให้กับอิตาลี M.V. Krishna Rao,
Study in Kautilya (India : Oriental Booksellers & Publishers,
1958), p

ศีลธรรมจะทำให้ทุกอย่างดีขึ้น แต่ในเรื่องของการเมืองการปกครองของเขานั้น เขาไม่ได้เน้นให้เห็นเด่นชัด เพราะเขาเห็นว่าศาสนาและศีลธรรมเป็นเรื่องที่มีอยู่แล้วพร้อมกับการเกิดของมนุษย์ เว้นเสียแต่ว่าเราจะเห็นความสำคัญของมันหรือไม่เท่านั้น

สำหรับหน้าที่ของรัฐที่ปรากฏในอรรถศาสตร์และเจ้านั้นแสดงทรรศนะไว้เช่นเดียวกัน เพราะแท้จริงแล้วหน้าที่ของรัฐ หรือรัฐบุรุษที่จะสนองความปรารถนาของประชาชนในรัฐนั้น คงจะไม่หนีไปจากเรื่อง เศรษฐกิจและสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมอย่างแน่นอน

๕.๓ การเปรียบเทียบเรื่องการบริหารโดยทั่วไป

ทั้งมาเคียเวลลีและเกาฏิลยะใช้วิธีบริหารรัฐในลักษณะกระจายอำนาจจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง คือจากผู้ปกครองไปยังรัฐมนตรี ขุนนาง ผู้ปกครองฝ่ายต่าง ๆ สำหรับเกาฏิลยะนั้นยังคิดว่าการกระจายอำนาจโดยจัดเป็นระบบราชการขึ้นนั้นจะเป็นผลให้ระบบวาระอันแข็งแกร่งค่อย ๆ สลายลง

ถึงแม้ตามหลักการจะใช้วิธีกระจายอำนาจจากกษัตริย์ เพราะอาณาจักรกว้างใหญ่เกินกว่าจะปกครองคนเดียว แต่มาเคียเวลลีก็ไม่ปรารถนาจะมอบอำนาจเด็ดขาดที่อยู่ในมือของเจ้าให้ผู้อื่นผู้ใดทั้งสิ้น เพราะมาเคียเวลลีคิดว่า การที่เจ้าเมืองมีอำนาจเด็ดขาด แต่ใช้ผ่านทางผู้ปกครองเขตที่ได้รับมอบหมายนั้น ฐานะของเจ้าเมืองจะไม่มั่นคงและเป็นการเสี่ยงมาก เพราะเป็นการไว้วางใจในการกระทำของผู้ที่ได้รับมอบหมายอำนาจนั้นมากเกินไป และหากเจ้าเมืองตกอยู่ในฐานะลำบาก พวกที่ได้รับอำนาจเด็ดขาดนั้นจะใช้อำนาจขับไล่เจ้าเมือง โดยใช้อำนาจโดยตรงหรือไม่ก็เลิกเคารพเชื่อฟังเจ้าเมือง และเมื่ออันตรายมาถึงเจ้าเมืองจะไม่สามารถใช้อำนาจได้เต็มที่ เพราะประชาชนและขุนนางขึ้นต่อการรับคำสั่งจากผู้รับมอบ ดังนั้นพวกประชาชนและขุนนางจะไม่ฟังคำสั่งของเจ้าเมืองในยามวิกฤต^๑ ด้วยเหตุดังกล่าวเจ้าเมืองจะมีอำนาจอยู่ได้ไม่นานเพราะบุคคลซึ่งปกครองแทนเขาในไม่ช้าจะช่วงชิงเอาเมืองของเจ้าไปเสียเอง ข้อนี้มาเคียเวลลีคิดตรงกันข้ามกับ

^๑Miccolo Machiavelli, The Prince, pp. 70-71.

เกาฏิลยะ เพราะเกาฏิลยะคิดว่าในการปกครองนั้นกษัตริย์ควรจะต้องมีที่ปรึกษาที่สำคัญ คอยช่วยให้คำปรึกษาและร่วมกันมีอำนาจในการปกครอง ซึ่งบุคคลนั้นจะต้องเป็นพราหมณ์ ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีความรู้ มีระบบคำสอนที่แน่นอนและมีศีลธรรมซึ่งตามความคิดของเกาฏิลยะนี้ เกาฏิลยะคงถือตามแนวความคิดเก่าของชาวอินเดียว่าต้องมีอำนาจของพราหมณ์เข้าสนับสนุน อำนาจของราชวงศ์จึงจะเจริญขึ้นได้

* นอกจากนี้มาเคีย เวลลีและเกาฏิลยะยังเห็นว่า เรื่องทหารและความประพฤติของเจ้านั้น เป็นปัญหาสำคัญ ประเทศจะเจริญและมีอำนาจไม่ได้หากใช้ทหารจ้าง เกาฏิลยะยอมรับทหารจ้างบางกรณีที่เป็น แต่มาเคีย เวลลีปฏิเสธโดยสิ้นเชิง เขาเห็นว่าอิตาลีไม่มีกำลังทหารของตนเองต้องอาศัยทหารจ้างมาโดยตลอด ซึ่งเป็นเรื่องที่มาเคีย เวลลีทนไม่ได้ "จนถึงกับจัดตั้งกองทหารของชาติขึ้นในปี ค.ศ. ๑๕๐๖ และตั้งองค์การที่เรียกว่า Civil of the Nile เพื่อทำหน้าที่ควบคุมทหารใหม่"^๑

ข้อแตกต่างของการบริหารโดยทั่วไประหว่าง เกาฏิลยะและมาเคีย เวลลีอีกประเด็นหนึ่งคือ มาเคีย เวลลีกล่าวถึงเรื่องโชคชตา (fortune) ว่าโชคมีส่วนช่วยในเรื่องการปกครองดังนี้ "ในรัฐที่ยึดมาได้ซึ่งใช้ภาษาต่างกัน มีประเพณีและวัฒนธรรมต่างกัน จะมีปัญหาเกิดขึ้น ผู้ปกครองต้องอาศัยโชคช่วยและใช้สติปัญญาอย่างมาก"^๒ "คนธรรมดาที่กลายเป็นเจ้าเพราะโชคช่วยนั้น มักจะฟังคำสั่งของชาวต่างชาติ..."^๓ "...เจ้าเมืองจะมีอำนาจและกล้าหาญเด็ดเดี่ยว โดยฉวยโอกาสเมื่อโชคเข้าข้าง และต้องสร้างเสริมฐานอำนาจของตน"^๔

มาเคีย เวลลีกล่าวถึงโชคชตา และนำมาเกี่ยวข้องกับการเมืองคงเป็นเพราะอิทธิพลของชีวิตส่วนตัวของเขา ที่ทำให้เขาคิดเช่นนี้ เนื่องจากตลอดเวลา

^๑William Benton "Machiaveli, Niccolo," Encyclopedia Britinica (Macropaedia) 11:229.

^๒Niccolo Machiavelli, The Prince, p. 36.

^๓Ibid., p. 54.

^๔Ibid., p. 63.

ในชีวิตของเขา เขาไม่เคยได้รับอะไรสมปรารถนาแม้จะมีเจตนาดีต่อบ้านเมือง มาเคีย เวลลีไม่ประสบผลสำเร็จในการกรุยทางไปสู่ความเป็นผู้นำทางการเมืองตลอดชีวิตนั้น คงเป็นเพราะขาดฐานอำนาจทางการเงินที่จะสนับสนุนความคิดที่ดีของเขา เนื่องจากเขาเกิดมาในตระกูลที่ยากจน อีกเหตุผลหนึ่งเห็นจะเป็นเพราะผู้ปกครองในสมัยนั้นเห็นแก่ตัว มองเห็นแต่สิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนโดยไม่คำนึงถึงประเทศชาติแต่อย่างใด ส่วนเกาฏิลยะนั้นไม่กล่าวถึงโชคชตาในการบริหารประเทศ แม้อินเดียจะเป็นแดนพิธีกรรมก็ตาม ที่เป็นเช่นนี้พิจารณาได้เป็น ๒ ประเด็น คือ ประการแรก เรื่องโชคชตาที่คิดว่าพระพรหมเป็นผู้กำหนดนี้ใคร ๆ ก็เชื่อถือ เกาฏิลยะเองก็คงเชื่อถือแต่ไม่กล่าวถึง ประการที่สอง เกาฏิลยะเน้นการมีเหตุผลและในทุกๆ เรื่องเป็นสิ่งสำคัญจนไม่คิดว่าโชคชตาจะมีอิทธิพลต่อการปกครองแต่อย่างใด และถึงแม้มาเคีย เวลลีจะเน้นหลักการแต่ก็ยอมรับเรื่องโชคชตาด้วยดังกล่าว

นอกจากนี้ในการบริหารโดยทั่วไป เกาฏิลยะยังถือว่า เรื่องของ เศรษฐกิจ เป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้การบริหารรัฐเป็นไปได้อย่างดี ซึ่งจะเห็นได้ว่า เกาฏิลยะเน้นด้านเศรษฐกิจ เพราะสภาพเศรษฐกิจที่ไม่พัฒนาของอินเดียดังที่ได้กล่าวแล้ว ซึ่งผิดกับมาเคีย เวลลีซึ่งอิตาลีเป็นดินแดนที่เจริญและอุดมสมบูรณ์ ปัญหาเศรษฐกิจซึ่งไม่เกิดขึ้น

ด้านการใช้สายลับของ เกาฏิลยะเพื่อสืบดูการทำงานของข้าราชการและเรื่องราวต่าง ๆ ของรัฐด้วยการใช้บุคคลหลายอาชีพนั้น นับเป็นวิธีการที่เฉลียวฉลาดและให้ผลประโยชน์ต่อการบริหารมาก หากสายลับทำงานด้วยความซื่อตรงอย่างแท้จริงโดยไม่ใส่ร้ายผู้ที่เป็นศัตรูกับตนหรือนำเรื่องเท็จมากราบทูล ระบบสายลับนี้เป็นยุทธวิธีที่ใช้ได้ดีทั้งในอดีตและปัจจุบัน นับว่าเกาฏิลยะเป็นผู้ละเอียดรอบคอบในการเสนอความคิดเห็น เกี่ยวกับการปกครองอย่างแท้จริง

๕.๔ การเปรียบเทียบเรื่องการทหาร

ดูเหมือนว่าการปกครองของชาติที่ไม่เข้มท้ออำนาจในโลกทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีความจำเป็นในการที่จะต้องอาศัยกำลังของประเทศพันธมิตรด้วย เสมอ ไม่นั้นนั้นก็ใช้ทหารจ้าง เพราะประเทศเล็กย่อมมีกำลังน้อย และไม่เจริญด้านยุทธโปกรณ์เท่าที่ควร

การใช้ทหารต่างชาติ และทหารรับจ้างย่อมเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาที่เห็นได้อย่างแจ่มชัด ก็คือทหารต่างชาติอยู่ใต้คำสั่งของผู้นำประเทศของตน และหากขณะศึกมหาอำนาจที่สั่งกำลัง มาช่วยก็จะยึดครองประเทศเล็ก ๆ นั้น ทหารรับจ้างเป็นอันตรายมากกว่าทหารประเภทอื่น เพราะไม่สามัคคีและกระหายสงคราม ไม่มีระเบียบ ไม่จงรักภักดี เป็นต้น ทั้งมาเคีย-เวลลีและเกาฏิลยะประสบกับปัญหาเกี่ยวกับทหารสำหรับประเทศเช่นกัน มาเคียเวลลี ปฏิเสธที่จะใช้ทหารใด ๆ นอกจากทหารซึ่งสืบทอดกันมาตามตระกูลและคิดว่าหากจะชนะศึก ก็ควรชนะด้วยทหารของตน ดีกว่าชนะด้วยทหารต่างชาติ หรือทหารรับจ้าง ซึ่งไม่ถือเป็น ชัยชนะที่แท้จริง แต่เกาฏิลยะนั้นยังเห็นว่าบางครั้งมีความจำเป็นต้องใช้ทหารประเภทอื่น ในกรณีต่าง ๆ เช่น ใช้ทหารชาวป่าที่อยู่ทางเดียวกับทางที่ศัตรูจะผ่าน จึงได้เสนอวิธีการเอาใจ ทหารประเภทต่าง ๆ ไว้สำหรับนักปกครองด้วย เช่นควรให้ยศแก่ทหารรับจ้าง ควรให้ สิ่งของต่าง ๆ ที่ปล้นได้แก่ทหารป่าให้มากพอจะเลี้ยงชีพ ในเรื่องนี้ถ้าพิจารณาความเห็น ของทั้งสอง ความเห็นของเกาฏิลยะน่าจะเป็นความเห็นที่ควรรับไว้ปฏิบัติมากกว่า เพราะ บางครั้งในกรณีที่จำเป็นต่าง ๆ คนเราควรหาทางแก้ไขให้ดีขึ้นแม้จะดีขึ้นเพียงเล็กน้อย ก็ยังดี ดีกว่าให้มันเลวร้ายโดยไม่หาทางแก้ไข หรือยอมรับวิธีใด ๆ แม้จะเป็นวิธีที่ไม่ พึงปรารถนาก็ตาม

๕.๕ การเปรียบเทียบเรื่อง เศรษฐกิจ

เกาฏิลยะพูดถึง เศรษฐกิจไว้มากในคัมภีร์อรรถศาสตร์ของเขา โดยกล่าวถึง อาชีพทำมาหากินของประชาชนที่สำคัญด้านต่าง ๆ เช่น การกลีกรรม ค้าขายและ อุตสาหกรรม ทั้งนี้เพราะเกาฏิลยะเห็นว่าความเจริญทางด้านวัตถุจะก่อให้เกิดการ น้อมนำไปสู่ด้านอื่น ๆ อีกด้วย ความเจริญทางด้านวัตถุส่วนบุคคล (material individual) ในความเห็นของเกาฏิลยะนั้นต้องควบคู่ไปกับปัญญา (intellectual) และคุณธรรม (Virtue) ด้วย ประเทศจึงจะเจริญด้วยดี

แต่สำหรับมาเคียเวลลีนั้น เขาเห็นว่า คุณธรรมไม่สามารถทำให้ประเทศ เจริญได้ ต้องใช้ปัญญา และความเจริญทางด้านวัตถุส่วนบุคคลซึ่งทำได้โดย อาศัยรัฐบาลที่เข้มแข็งเป็นผู้คอยควบคุมดูแลประเทศหรือรัฐเท่านั้น

๕.๖ การเปรียบเทียบด้านอื่นทั่วไป

ถ้าได้พิจารณาและอ่านหนังสือเรื่องเจ้าโดยตลอด จะเห็นได้ว่ามาเคียเวลลี เป็นคนมองโลกในแง่ร้าย (pessimistic) ทั้งสิ้น เพราะเขาคิดว่าโลกนี้ไม่ดี อะไรที่ไม่ดีเกิดขึ้นแล้วจะเกิดขึ้นอีก เช่นอิตาลีจะมีแต่ผู้ปกครองที่เลวร้ายจนต้องสิ้นชาติไม่มีคนมาแก้ไขอย่างแน่นอน เขาเห็นว่าคนส่วนมากเห็นแก่ตัว ทำอะไรโดยสัญชาตญาณ (instinct) ภายใน ธรรมชาติของสังคมไม่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ คนดีเพราะจำเป็นต้องเป็นคนดี โดยทั่วไปมนุษย์โลก เป็นคนไม่ดี เพราะมาตรฐานที่ไม่ดีในสังคม คือสภาพอิตาลีในขณะนั้น แต่มาเคียเวลลีคงลืมไปว่าแม้คนที่อกตัญญูมากที่สุด ก็อาจมีจิตใจอารีได้ หากได้รับคำสั่งสอนที่ดี มาเคียเวลลีมองเห็นแต่สิ่งไม่ดีของมนุษย์ และคงไม่คิดว่าความดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ของคนก็อาจนำไปใช้ประโยชน์ได้ เขาคงไม่เข้าใจความจริงของชีวิต คนว่า อะไรจะเกิดขึ้นถ้าคนขาดศีลธรรม และคุณธรรมซึ่งเป็นธรรมชาติ หากประเทศและมนุษย์พัฒนาไปจนถึงความเจริญก้าวหน้าอย่างสูงสุด มนุษย์คงจะละอายถ้าหันกลับมามองอดีตของตน แล้วพบว่าทุกสิ่งที่ได้มาล้วนแต่ขาดศีลธรรมทั้งสิ้น

หากอ่านหนังสือเรื่องเจ้าของมาเคียเวลลีโดยตลอด จะไม่พบอะไรเลยที่ มาเคียเวลลีเห็นว่าเป็นสิ่งชั่วร้ายอย่างชัดเจน เขาเห็นด้วยกับการบังคับและโกงเพื่อให้ได้ทุกสิ่ง ที่จะเป็นประโยชน์ของการเมือง ของรัฐ รัฐจะทำอะไรก็ได้โดยไม่ต้องถามใครว่า ทำได้ ทำไม่ได้ รัฐเป็นผู้ตัดสินใจเอง หากจะเปรียบเทียบกับเกาหลีละ นั้นย่อมเปรียบเทียบไม่ได้ แม้บางครั้งเกาหลีละก็ใช้ความเด็ดขาดซึ่งดูเสมือนโหดร้าย อันเป็นวิธีการธรรมดาของรัฐบุรุษย่อมต้องมีบ้าง แต่เกาหลีละยังเน้นว่า เจ้าต้องมีศีลธรรม

เกาหลีละเห็นด้วยกับอริสโตเติลว่า ระเบียบสังคมจะเกิดขึ้นเพราะศีลธรรม เป็นตัวกำหนด เปเลโต้เองก็เห็นว่าประเทศต้องมีศีลธรรม คนจะมีศีลธรรมได้ ก็ต้องอาศัยประเทศชาติเข้าช่วย สำหรับมาเคียเวลลี "นโยบายเท่านั้นที่เป็นตัวกำหนด โดยมีวิธีการเป็นตัวทำให้นโยบายบรรลุเป้าหมาย"^๑

^๑M.V. Krishna Rao, Study in Kautiya, p. 102

ทั้งมาเคียเวลลีและเกาฏิลยะเป็นนักการเมืองในแง่ปฏิบัติ ทั้งสองต้องการทำให้
การเมืองเป็นเรื่องจริง มีหลักเกณฑ์รายละเอียดของวิธีการ ไม่ใช่เป็นเพียงอุดมคติ
(Ideal) เท่านั้น ผลงานของเขาทั้งสองคือทั้งหนังสือเรื่องเจ้า และคัมภีร์อรรถศาสตร์นั้น
จึงถือได้ว่าเป็นสมบัติอันล้ำค่าของมนุษยชาติ

มาเคียเวลลีและเกาฏิลยะ ทำให้การเมืองเป็นเรื่องที่ต้องสืบสวนค้นหาและ
พิจารณาค้นอย่างจริงจัง (Business Discussion) นับว่ามาเคียเวลลีเป็นนักการเมือง
ของยุโรปคนแรกที่มีลักษณะคล้ายเกาฏิลยะของโลกตะวันออกเป็นอย่างมาก

เกาฏิลยะเป็นผู้สอนในลักษณะธรรมราชา เพราะส่วนใหญ่นั้นเขาพูดถึงความ
ถูกต้องในโลก แต่มาเคียเวลลีสอนในลักษณะผู้บังคับบัญชาและเผด็จการ

สิ่งที่มาเคียเวลลีพูดไว้ในเรื่องเจ้า เป็นเรื่องที่มีอยู่แล้วแต่ไม่มีใครกล้าพูด
ความคิดของเขาจึงเป็นแนวทางใหม่ แต่สมัยเขาเป็นสมัยที่มีเหตุการณ์ยุ่งยากของชาติ
บ้านเมืองมาก "ความต้องการในการปฏิบัติหลายอย่าง ไม่สามารถบรรลุถึงความ
ต้องการได้ เพราะคนในรัฐไม่ยอมรับความคิดใหม่ ๆ ดังนั้นความคิดที่แปลกของเขา
จึงถือเป็นความคิดของคนนอกกริต"^๑

ที่มาเคียเวลลีเขียนหนังสือเรื่องเจ้านั้น เขียนเพื่อประเทศชาติหรือเพื่อยกย่อง
ตระกูล เมดิซีเพื่อหวังผลตอบแทน หรือเขาต้องการเป็นผู้ปกครองที่อยู่เบื้องหลังของพวกเขา
เมดิซีก็ยากที่จะพิสูจน์ได้ แต่หากพิจารณาจากสภาพเหตุการณ์ตอนนั้น จะเห็นได้ว่ามาเคีย-
เวลลีต้องการให้อิตาลีพ้นจากพวกที่เห็นแต่ประโยชน์ส่วนตน แต่เกาฏิลยะเขียนคัมภีร์
อรรถศาสตร์ เพื่อเป็นคู่มือแนะนำนักปกครองเท่านั้น

หนังสือเรื่องเจ้าของมาเคียเวลลีจากต้นเรื่องจนถึงท้ายเรื่องจะหยิบยกเอาเรื่อง
✓ คุณธรรม (virtu^e) และโชคชตา (fortune) มาเป็นประเด็นสำคัญในการถกเถียง
และพิจารณาในหลักการปกครองเกือบทั้งสิ้น แต่ในคัมภีร์อรรถศาสตร์ของเกาฏิลยะมิได้สนใจ
ที่จะถกเถียงในเรื่องดังกล่าว

^๑Friedrich Meinecke "Machiavelli" in Machiavellism, p. 40.

๕.๗ ความคิดของมา เคีย เวลลีและ เกาฐิลยะกับนักปรัชญาการเมืองตะวันตก

๑) กำเนิดรัฐ

ทั้งมา เคีย เวลลีและ เกาฐิลยะเห็นว่ารัฐเกิดขึ้น เพราะความจำเป็นตามธรรมชาติของมนุษย์ เช่นเดียวกับความคิดของ เปลโตและอริสโตเติล เนื่องจากคนเรานั้นมีสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตมากทั้งในแง่ของการรักษาชีวิต และเพิ่มพูนความสุข การอยู่ร่วมกันก่อให้เกิดการให้และการรับ และเมื่ออาณาเขตขยายต่อไป การกระทบกระทั่งกันระหว่างรัฐจึงจำเป็นต้องมีกองทัพ มีผู้ปกครองซึ่งเป็นไปตามความคิดของลัทธิที่ว่ามนุษย์จำเป็นต้องมีรัฐเพราะสภาวะอนาธิปไตย หรือสภาวะตามธรรมชาติ สภาวะอนาธิปไตยตามธรรมชาตินั้นเป็นสภาวะที่มนุษย์ทนไม่ได้เพราะทุกคนมีกฎของตนเอง ชีวิตหาความสงบไม่ได้ คาดการณ์อะไรล่วงหน้าไม่ได้ ผู้อ่อนแอไม่มีอะไรเป็นทางต่อสู้กับผู้แข็งแรง ดังนั้นจึงต้องมีผู้ตัดสินที่เที่ยงธรรม มีกฎหมาย และอำนาจการบริหารที่จะตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ให้ดำเนินไปอย่างถูกต้อง

๒) จุดมุ่งหมายของรัฐ

ความชอบธรรมของอำนาจรัฐที่ผู้ปกครองจะได้มานั้น เกิดจากการที่ประชาชนวางใจมอบอำนาจให้ สำหรับ เปลโตจุดมุ่งหมายของสังคมคือความสุข และความสุขที่แท้จริงคือการมีวิญญาณทั้ง ๓ ภาค กลมกลืนกัน วิญญาณที่กลมกลืนจะมีได้ก็ด้วยการมีสังคมที่กลมกลืน วิญญาณจะกลมกลืนได้ก็ด้วย เหตุผล เหตุผลจึงเป็นตัวสร้างและรักษากฎเกณฑ์ ดังนั้นคนในสังคมที่มีเหตุผลดีจึงสมควรเป็นผู้ปกครอง ในแง่นี้ทั้ง เกาฐิลยะและมา เคีย เวลลีเห็นตรงกันกับเปลโต เพราะจุดมุ่งหมายทางสังคมของทั้งสองคือความสุขของประชาชนเช่นกัน

๓) อำนาจของรัฐ

ทั้ง เกาฐิลยะและมา เคีย เวลลีเห็นว่าผู้เฉลียวฉลาดและมีเหตุผลดีจึงสมควรเป็นผู้ปกครอง ซึ่งหน้าที่และจุดมุ่งหมายหลักในสังคมคือ สันติภาพหรือเอกภาพ เกาฐิลยะและมา เคีย เวลลีเห็นว่าผู้ปกครองเพียงคนเดียวย่อมรักษาสันติภาพไว้ได้ ทั้งนี้เกาฐิลยะ

ได้กำหนดอำนาจของผู้ปกครองที่ได้มาจากประชาชนโดยความจำเป็นทางธรรมชาติไม่ให้ เป็นพระราชภัยด้วย เกาฏิลยะต้องการผู้ปกครองที่สืบทอดกันมาตามราชตระกูลหรือผู้มี ฐานันดรศักดิ์เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าความคิดจากคัมภีร์มนู ซึ่งเน้นเทวสิทธิ์ยังครอบงำ ความคิดของชาวอินเดียอยู่ แต่เกาฏิลยะได้พัฒนาเทวสิทธิ์ของคัมภีร์มนูออก เป็นรูปแบบ ของตน คือ ถึงแม้ผู้ปกครองจะไม่อยู่ในฐานะเทพเจ้า แต่ก็ยังเป็นผู้มีฐานันดรศักดิ์ ซึ่งการเตรียมความพร้อมในแง่ของการอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่เกิดตลอดจนการให้การศึกษา แก่ผู้ที่จะเป็นกษัตริย์ของ เกาฏิลยะแสดงให้เห็นถึงการปูทางในด้านการทำให้ เป็นคน เฉลียวฉลาดตามที่เกาฏิลยะต้องการ ซึ่งผู้ปกครองที่ได้รับการปูทางมาตั้งแต่เกิด เช่นนี้ เกาฏิลยะเชื่อว่าประชาชนย่อมเกิดความมั่นใจว่าจะนำ เขาทั้งหลายไปสู่จุดหมายปลายทางได้ ส่วนมาเคีย เวลลีไม่ได้จำกัดอำนาจของผู้ปกครองที่ได้มา เพราะความจำเป็นทางธรรมชาติ ของปัจเจกชน อำนาจของผู้ปกครองในทรรศนะของมาเคีย เวลลีจึง เป็นพระราชเพราะขาด การจำกัดขอบเขต เนื่องจากเขาเห็นว่าเหตุผลของรัฐ (Raison d'etat) เท่านั้น ที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใด สำหรับเขาประชาชนธรรมดาผู้มีความสามารถ เป็นผู้ปกครองได้ เช่นเดียวกับระบบนาซีซึ่งยอมรับผู้มีความสามารถให้ เป็นผู้ปกครอง แต่ถึงแม้ผู้มีความ เฉลียว ฉลาดจะเป็นผู้ปกครองได้ โดยความยินยอมของปัจเจกชน อำนาจของปัจเจกชนในรัฐของ มาเคีย เวลลีก็มีน้อยกว่าอำนาจของรัฐ เพราะมาเคีย เวลลีเห็นว่า เหตุผลของรัฐ (Raison d'etat) สำคัญที่สุด เจ้าจะไม่ละอายที่ต้องกระทำทุกเรื่องหากเป็นผล ประโยชน์ของรัฐ นั้นแสดงว่ารัฐมีอำนาจมากกว่าปัจเจกชน ในรัฐของนาซีจุดหมาย ปลายทางของรัฐเป็นอิสระจากปัจเจกชน ส่วนรัฐของ เกาฏิลยะนั้นอำนาจของปัจเจกชนมี มากกว่าอำนาจของรัฐ เพราะปัจเจกชนมีสิทธิแต่งตั้ง ถอดถอนผู้ปกครองโดย เกาฏิลยะ เน้นว่ากษัตริย์จะต้อง เป็นผู้รับใช้ประชาชน ปกป้องคุ้มครองดูแลประชาชนเหมือนพ่อดูแลลูก แต่หากประพฤติดนไม่เหมาะสมก็ต้องถูกถอดถอนดังกล่าว

๔) กฎหมายและศีลธรรม

อย่างไรก็ดีในบางกรณีการตัดสินใจต่าง ๆ เกาฏิลยะได้ เน้นให้คำนึงถึงความ ถูกต้องทางศีลธรรมที่ประชาชนทั่วไปยอมรับด้วยแม้จะเป็น เรื่องของรัฐก็ตาม นั่นคือ เน้น

เจตน์จำนงส่วนรวมเช่นเดียวกับรัสเซีย เพราะบางครั้งอาจเป็นเรื่องของผลประโยชน์ส่วนตัว แสดงว่าจุดหมายปลายทางของรัฐไม่เป็นอิสระจากปัจเจกชนอย่างเด็ดขาด ศาสนาและศีลธรรมกับรัฐข้องเกี่ยวกันโดยใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของรัฐ ศีลธรรมของรัฐกับปัจเจกชนต้องไปด้วยกัน ซึ่งตรงกันข้ามกับมาเคีย เวลลี ซึ่งจุดหมายปลายทางของรัฐจะเป็นอิสระจากประชาชนอย่างแท้จริง

ปัจเจกชนในรัฐของมาเคีย เวลลีถือเป็นเครื่องมือ (means) ของรัฐเท่านั้น เช่นเดียวกับปัจเจกชนของนาซี ทั้งนี้ศาสนาและศีลธรรมในทัศนะของมาเคีย เวลลีนั้น เขาเห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองแต่อย่างใด เหตุผลของรัฐเท่านั้นที่สำคัญเหนือทุกสิ่ง ศีลธรรมมีอยู่เพื่อทำให้ทุกอย่างดีขึ้น แต่ศีลธรรมกับการเมืองก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกัน ศีลธรรมของประชาชนแยกออกจากเรื่องศีลธรรมของรัฐ ดังนั้นสำหรับเกาฏิลยะปัจเจกชนจึงเป็นจุดหมาย (end) ของรัฐเกือบทั้งสิ้น เพราะเป็นผู้กำหนดสิ่งต่าง ๆ ให้แก่รัฐ แม้ผู้ปกครองจะเป็นผู้ออกกฎหมายทั้งกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาก็ตาม แต่กฎหมายนั้นย่อมมาจากความยินยอมพร้อมใจของประชาชนไม่ใช่กฎหมายเทวะ แต่เป็นกฎหมายมนุษย์ ซึ่งต้องสอดคล้องกับเหตุผล ยุติธรรมและเป็นไปเพื่อผลดีของส่วนรวม ต้องมาจากคนที่ประชาชนให้ความไว้วางใจให้ปกครองตน และมีการประกาศใช้ ผนวกกับการพิจารณาในแง่ศีลธรรมที่ปัจเจกชนยอมรับด้วย

๕) เศรษฐกิจ

เกาฏิลยะและมาเคีย เวลลี เน้นให้เห็นว่าเศรษฐกิจเป็นรากฐานที่สำคัญของรัฐ เพราะทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปได้อย่างดี และเป็นปัจจัยสำคัญของกองทัพที่จะทำให้อำนาจของกองทัพมั่นคง แข็งแกร่ง ถือได้ว่าในทรรศนะของทั้งสอง เศรษฐกิจถือเป็นเครื่องมือไปสู่การพัฒนาประเทศและกองทัพ โดยมีรัฐเป็นผู้กุมอำนาจทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ ซึ่งถ้ารัฐมีการพัฒนาโดยตลอดและประกอบด้วยอำนาจกองทัพอันแข็งแกร่ง เพราะมีฐานะทางเศรษฐกิจดี จุดมุ่งหมายปลายทางคือความสุขของปัจเจกชนย่อมเป็นไปตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้อย่างแน่นอน นักการเมืองในสมัยหลังอย่างมาร์กซ์ (Marx) เอง ก็คำนึงถึงเศรษฐกิจว่าเป็นฐานสำคัญที่จะทำให้ประเทศเป็นมหาอำนาจได้ จึงได้มีการปฏิวัติทางเศรษฐกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งเจตน์จำนงของปัจเจกชน